

UN TESTAMENT CANONICAL (16 D'AGOST DE 1561)¹

RAMIRO VIOLA I GONZÁLEZ

El canonge de la catedral, avui Seu Vella, de Lleida, Miquel de Gilabert, atorgà el seu darrer testament el 16 d'agost de 1561, davant del notari públic, auctoritate *Apostolica et Regia*, de Lleida i escrivà del capítol de la catedral lleidatana, Onofre Baramon, prevere, que havia estat, de la diòcesi de Vic.

En el citat testament nomenava marmessors els qui fossin priors de les confraries de preveres de Sant Salvador i Santa Maria la Vella, al temps de la seva mort.²

Manifestava, el sentit bíblic, que era sant i saludable oferir sacrificis eucarístics pels difunts (Mc 12, 43).

Volia instituir una capellania a lloança i glòria de Déu totpoderós, de la digníssima i sacratíssima Verge Maria i de tota la cort celestial, sota la reverència, nom i honor de la Mare de Déu del Pilar, per a la salvació de la seva ànima de canonge, dels seus pares, benefactors i de tots els fidels difunts.

La capellania instituïda amb els seus béns i sota la invocació de la Verge del Pilar, radicaria a la catedral de Lleida, en un altar que es construiria i tindria la mencionada advocació mariana del Pilar.

Els priors marmessors desitjaven complir amb aquesta comanda

1. La documentació aportada es troba a l'arxiu diocesà de Lleida. Olasso I i 76 g.

2. Confraries religioses-laïcals, fundades a la catedral de Lleida, als claustres, possiblement procedents de l'església mossàrab lleidatana.

com ho era la darrera voluntat de Miquel de Gilabert. Ho farien en nom de Crist que va fer la institució eucarística abans de la seva Passió i disposà que es celebrés en memòria d'Ell.

En tot actuarien segons la voluntat i amb llicència del bisbe que fos o del seu vicari general.

Els priors marmessors d'ara ho farien amb autoritat delegada pel bisbe de Lleida, Antoni Agustín —1561-1576— i, en nom del bisbe, del seu vicari general, Onofre Moliner.

Miquel de Gilabert havia manifestat en el seu testament el desig que la capellania o el seu altar del Pilar s'hauria de fer a la capella dedicada a la santa italiana Caterina de Siena, ubicada prop de les fonts baptismals.

A la mencionada capellania se li donaria el doble dels guanys i distribucions de les hores canòniques que rebien els canonges.

Al mateix temps als canonges presents al cor i a la catedral i als altres oficis divins, tant si eren de dia com de nit, per caritat i per augmentar els béns i culte de la catedral, se'ls donaria la quantitat de 1.000 lliures, moneda barcelonesa, que podrien donar-se mitjançant censals anyals.

Els marmessors pregaven el degà i canonges que volguessin acceptar tant la deixa de la capellania com la canonical i que valgués en tots els oficis i hores canòniques diürnes i nocturnes.

Gilabert també dotava la capellania del Pilar amb 50 lliures, moneda barcelonesa, de renda anual, procedents de capbreus o rèdits que fessin la ja indicada suma de 1.000 lliures i que es guardarien en lloc segur, amb consentiment i beneplàcit del degà i canonges, destinades a construir l'altar del Pilar, dins la capella de Santa Caterina de Siena.

Allí s'hi faria un retaule decent d'alabastre i s'hi incorporarien dos corporals que Gilabert tenia a casa seua. Els marmessors cuidarien de fer una reixa de ferro al voltant de la capelleta del Pilar, un calze i patena de plata, els ornaments i altres objectes necessaris per al culte diví en el l'altar a erigir; només una sola vegada. Després, ja establerta jurídicament la capellania, fóra responsabilitat de qui obtingués la capellania. A qui toqués obtenir-la «quando deficient».

Determinava que la capellania estigués sota el nom i invocació de la Mare de Déu del Pilar i que la seua festa es celebrés el dia de la Mare de Déu d'Agost, això és, l'Assumpta. Era així com es feia en altres capelles de la Seu.

Gilbert donava al degà i capítol catedral la pecúnia tanta com en fes falta per a la fundació d'una llàntia permanentment encesa, de dia i de nit, davant la imatge del Pilar a fi i efecte que es mantingués il·luminada i es fes provisió d'oli i el que calgués i ho fes el subsagristà de la catedral, com ja ho feia amb les llànties de l'altar major.

Per a major dotació de la capellania hi adjuntava la casa que, ara ell, Gilbert, habitava dins la ciutat de Lleida, a la parròquia de Sant Andreu. La casa de la seva habitació confrontava, pel davant, amb via pública, que pujava cap a la catedral; pel darrere amb un pati obert i camí públic. D'un costat, amb la casa de l'honorable Mn. Pere Navés. Per la part de tramuntana, amb la casa de Francesc Erinyes, forner, i de l'altra, amb la plaça que hi havia davant la casa del dit Erinyes i de l'ardiaconat major i amb altres veïns. La donava tota amb el celler, carretells i tots els drets o pertinences.

En cas que la mencionada casa fos desmembrada de la capellania del Pilar per l'autoritat apostòlica o per altra via, manera o forma, en tota o en part, llavors, segons la disposició testamentària de Gilbert se'n faria donació a l'hospital general de la Ciutat de Barcelona.

COM HAVIA DE FER-SE LA CAPELLANIA

L'esmentada capellania fóra de patronat laïcal dels Gilbert, fos qui fos l'hereu de la casa pairal d'on ell, Gilbert, procedia.

Ara ho era el Magnífic Francesc de Gilbert, fill i hereu universal de Joan de Gilbert, senyor del poble de Tudela de Segre i casa principal dels Gilbert.

El mode i manera de fer la disposició del seu testament ho deia així:

La qual Capellania vull que sie de patronat dels Gilbert qualsevulle que sie hereu de la casa de hont jo so procreat y que sie del linatge dels Gilberts; ço es apres mort de miquel Gilbert nebot i patge meu, lo qual vull sie patro de sa vida y pugue presentar a qui vulle així del linatge com fora del linatge y apres mort sua sie patro lo hereu de la casa de mon pare com dit es y hage de presentar per mos marmessors en dita Capellania y sie lo sobredit y nomenat miquel de Gilbert nebot y patge meu y per a fer dita presentacio tantum constituesch patrons als dits

marmessors meus perque pregue a deu per la meva anima y apres de mort sua ho quant vagara sempre que ni haura del nom dels Gilaberts que lo mes proxim praeferesque y si ni haura molts y del nom y tots en un grau aleshores lo mes docte praeferesque y no havent ni del nom lo mes proxim praeferesque y que haventne molts y no del nom y tots en un grau lo mes docte praeferesque y quant lo cas se ofereixa de haver plets ni questions en los casos sobredits per declarar qui es mes docte vull y orden que en tal cas lo qui llegira la Cathedra de Theologia ordinaria y lo que llegira y tindra la primera cathedra de Canones en lo Studi General de Leyda qui vui son y per temps seran sian jutges y determinadors per evirar plets ni fer processos y si los predits Reverents y egregis doctors no sen poran havenir que sie tercer lo Reverendissimo Senyor bisbe de Leyda qui vui es o per temps sera y ell hage aderir a la part li acusara la consientia y en aquella determinació hagen de estar tots entenent empero trobantse dit R.mo Senyor bisbe en la Ciutat de Leyda y no essent en dita Ciutat aleshores sie enloch seu tercer lo qui sera vicari general y official de la Reverendissima Senyoria y tingue lo mateix poder com lo Senyor bisbe en determinar y declarar en dit cas ço es qual es mes docte y per major declaracio dich y vull que dita Capellania sie de Patronat laycal y que sien patrons los que seran hereus de la casa de hont jo so procreat del nom dels Gilaberts en la forma sobredita y si faltara lo nom dels Gilabert vull lo mes proxim del llinatge sie patro y si ni haura molts y tots en un grau tots sien patrons y si per cas faltaven los del nom y del llinatge «quod Deus avertat» en tal cas fas e elegesch en Patrons de dita Capellania lo Reverent Capitol de la seu de Lleyda y lo Reverent Prior de la Confraria de Sant Salvador de dita Seu qui vui es y per temps sera y per mes declarar ma intentio aixi per als uns Patrons com per als altres dich que sempre que hauran de presentar del nom de Gilaberts o del llinatge abaste que tinguen corona los tals praesentats y quant hauran de praesentar lo Reverent Capitol y lo Reverent Prior de Sant Salvador aleshores no puguen praesentar sino fill eo fills natural ho naturals y nat ho nats dins la vila de Cervera del Principat de Cathalunya y que sie ja ordenat de missa «et non aliter nech alio modo», sobre asso mirant ne ses concienties y los qui se oposaran hagen de esser admesos y lo qui sera mes docte hage de obtenir dita Cappellania y per aquest cas tambe fas jutges lo qui tindra y llegira Cathedra de Theologia ordinaria y la primera Cathedra

de Canones en lo studi general de la Ciutat de Leyda y hagen de estar a la determinatio sua y si per cas no se havenien dits Reverents y egregis doctors fas y elegesch y vull sie tercer lo Reverendissim Bisbe de Leyda qui vuy es ho per temps sera en la forma sobredita entenenent empero en cas que doctors no se havinguen com es dit es y aleshores hagen de estar a la determinatio de la part ha hont lo tercer se aderira encarregant sobre aço ses consienties.

EXECUCIÓ DEL TESTAMENT (16 D'AGOST DE 1551)

En aquest temps, els marmessors, Antoni Moreno, prevere, beneficiat de la catedral i prior de la confraria de Sant Salvador; i Domènec Moreno, prevere, prior de Santa Maria la Vella, en nom de Miquel Gilabert, decidiren que la capellania, fundada per l'esmentat canonge, al cor, fos del costat del degà i que allí i a les processons tingui el lloc immediatament després del capellà dit, vulgarment, «del Comte de Barcelona» Ramon Berenguer IV.

Vestiria la pell grisa a l'hivern, segons costum canonical, i rebria les distribucions quotidianes tal i com és explicat abans.

El prevere, fos qui fos, tindria l'obligació de resar per l'etern descans de l'ànima de Miquel de Gilabert, dels seus difunts i de tots els qui haguessin mort en la pau del Senyor.

Perquè era just i conforme a raó, decidiren que el servidor de l'altar havia de viure de l'altar (1 Cor. 9,13) i feien ús de la facultat donada pel fundador als marmessors. Per a dotació de la capellania i manteniment del capellà li donaven, amb títol jurídic, la irrevocable adjudicació «*quae dicitur inter vivos*» i assignaven a Déu, a la Verge Maria, a la capellania i el prevere com a usufructuari i patró, i els seus successors com a propietaris els censals morts infrascrits.

Els quals censals eren els següents:

- el censal mort i creat d'una pensió de 50 sous, que era de 50 lliures, que, cada any, pagava el pagès lleidatà Pere Constantí i els seus hereus, el dia 25 de febrer, segons document públic fet i testificat pel notari públic de Lleida, Josep Oronos, el 25 de febrer de 1548, a Lleida.

- un altre censal, com tots en idèntiques condicions de mort i creat, d’una pensió de 100 sous, procedent d’una quantitat de 100 lliures que, anualment, pagaven i tenien obligació de pagar, l’honorable batlle, jurats, universitat i persones singulars del poble d’Alfarràs, el 25 de maig, com ho demostrava el document públic atorgat pel *quondam* notari públic de Lleida, Pere Munyós, el 25 de maig de 1555;
- també tot aquell censal d’una pensió de 200 sous, que procedia d’un patrimoni de 240 lliures, que estaven obligats a pagar i pagaven anualment, Elisabet Gort, viuda del magnífic senyor Pere Arnau Gort, doctor en dret i regent la Cancelleria reial, del Principat de Catalunya, i del magnífic senyor Francesc Gort, donzell, difunt, «carlanus de Sidamunt»: i el Rnd. Gabriel Gort, de l’Orde de Sant Joan de Jerusalem, avui hereu dels dits Gort, mitjançant instrument públic atorgat pel *quondam* notari públic de Lleida, Pere Munyos, el 19 de juny de 1556;
- igualment tot aquell cens de pensió anyal de 50 sous procedent del patrimoni que donava cada any el venerable Onofre Baramon, porcionari de la catedral de Lleida, hereu de la seua casa, el 22 de desembre, mitjançant instrument notarial testificat per Miquel Joan Cabull, notari de Lleida, el 22 de desembre de 1551;
- així mateix el censal de pensió anyal de 80 sous que li pagava el venerable Francesc Vila, prevere i beneficiat de la Seu de Lleida, fet l’1 de maig, per mitjà d’instrument notarial testificat pel notari lleidatà Onofre Baramon, prevere i escrivà del capítol de la Seu de Lleida, el dia 1 de març de 1554;
- ultra el censal de pensió de 100 sous anyals, del patrimoni de 100 lliures, moneda barcelonesa que cada any pagava l’honorable Salvador Solsona, *quondam*, barretaire, de Lleida, i, ara, els seus hereus, el 4 de juliol, segons escriptura feta i testificada pel notari de Lleida Tomàs Polo, el 4 de juliol de 1565;
- un altre censal de pensió de 64 sous, cada any, procedent d’un patrimoni de 64 lliures que cada any pagava el venerable Salvador Sisteller, prevere i beneficiat de la catedral de Lleida, el que

constava amb document públic del 23 d'abril, certificat pel notari infrascrit, el 23 d'abril de 1574,- Antoni Flors.

Tota aquesta suma de censals era de 1.000 lliures en porcions de 50 lliures de pensió anual que ells, els marmessors, cedien i transferien a la capellania i al capellà i als seus successors tant en fruits com en patrimoni, en el cas de fer-se la lluïció. Tot el capital procedent de lluïcions de censals i de qualsevol altre ingrés o del preu de les seves vendes es col·locaria en el sagrat de la catedral a disposició del beneficiat i dels patrons de la mencionada capellania i dels seus successors. No es trauria de l'indicat lloc si no era per posar-lo en altre lloc segur fet o fet fer en nom i a obra de la indicada capellania i dels seus patrons, amb autoritat, voluntat i decret del bisbe de Lleida o dels seus vicaris generals «in spiritualibus et temporalibus» en conformitat amb les Constitucions Sinodals Ilerdenques, dient que es feia en virtut d'aquest instrument jurídic «intimantes et notificantes» en forma de carta, en tot o en part els comuns o persones singulars que prestaven els indicats censals i a qualsevol persona que li correspongués en força dels censals enumerats.

Així, aquesta fundació, dotació i cessió, els marmessors la feien com millor era en dret i en bé de la capellania, del seu beneficiat o possessor i dels seus patrons i successors jurant per les seues ànimes a Nostre Senyor i sobre els 4 evangelis, tocats amb les seues mans.

Totes les altres disposicions foren sempre ratificades i vàlides i firmes amb l'obligació de tenir-les i observar-les talment que ningú no les podria contradir en cap nom o cap altra raó o motiu.

Però com que per a pagar les indicades 1000 lliures al degà i canonges de la Seu de Lleida per participar en els guanys i distribucions de la capellania, i les 100 lliures, sempre en moneda barcelonina, per a la servitud de la llàntia perpètuament encesa davant l'altar de la capellania, els marmessors no posseïen els diners en pecunia numerata o numerable, ells, Antoni Moreno, prior de la confraria de Sant Salvador, i Domènec Moreno, prior de la confraria de Santa Maria la Vella, cedien al degà, canonges i als seus successors i als administradors dels aniversaris majors de la catedral «et quibus volueritis perpetuo censualia mortua infrascripta»:

- en primer lloc un censal, anul·lat i convertit en béns, de pensió anual de 240 lliures, de moneda barcelonesa, que pagava cada

any el 24 de maig el batlle, jurats i poble de la vila de Castellnou de Seana d'Urgell, fet amb escriptura pública, atorgada per Joan Polo, *quondam* notari de Lleida, el 24 de maig de 1535;

- en segon lloc un censal en iguals condicions, que pagaven el batlle, regidors i universitat de Bellpuig i de Golmés, el 15 de juliol, segons escriptura notarial feta pel *quondam*, notari de Lleida, Antoni Joan Tàrrega, el 15 de juliol de 1533;
- un censal semblant amb pensió de 120 sous procedent d'un patrimoni de 120 lliures, pagades cada any per la universitat de Torre de la Meu i que constava en una escriptura pública, testificada pel notari públic de Lleida Josep Revert, el 30 de maig de 1571;
- un altre censal de pensió anyal de 200 sous, d'un patrimoni de 200 lliures, que pagava, anyalment, «honorabiles Baiulus Jurati universitas et singulares personae villae de Linyolae die undecima mensis decimo, segons escriptura feta pel *quondam* notari lleidatà Pere Munyós, l'11 d'octubre de 1557;
- el següent censal de 200 lliures, d'un patrimoni de 200 lliures, pagadors, tots i cada un dels anys, pel poble d'Almenar, com figurava en l'escriptura testificada pel notari infrascripte, el 27 d'abril de 1568, tant en fruits com en diners en cas de lluçió i tots els drets i emoluments dels censals per a fer la suma de 1.000 lliures degudes al degà i canonges de la Seu de Lleida;
- referent a la fundació i manteniment de la llàntia, que cremaria sempre davant la imatge de la Verge del Pilar, hi aplicarien, sens limitació temporal, el censal de 100 sous anyals provinents del patrimoni de 100 lliures, que tributaven «Annis singulis honorabiles Baiulus Jurati universitas et singulares personae villae de Agramunt», el 5 de novembre, en virtut d'escriptura feta el 5 de novembre de 1569, pel notari de Lleida Josep Revert, el mateix en fruits que en patrimoni, en cas de fer-se la lluçió i amb tots els drets i emoluments que acompanyarien el censal.

Tots aquests béns indicats els tranferien amb dret de domini i

possessió perpètua i irrevocable al degà i capítol catedral ilerdenç «sine contradictione et impedimento nostri et nostrorum dicto nomine in his successorum et alterius cuisve personae».

Després d'una llarga i reiterativa peroració, exposada en termes jurídics, designaven els procuradors encarregats d'executar la decisió presa pels marmessors del canonge Miquel de Gilabert. Foren: l'honorable Gironi Solà i Felip Saura com a esrivans i Raimond Aventí consídic, tots ells habitants de i en Lleida, «et quemlibet eorum in solidum». Prometien acceptar sempre el que farien els procuradors dels marmessors. Tindrien en compte el decret del bisbe Antoni Agustín, bisbe de Lleida, o del seu vicari general, gràcies al qual fóra possible la institució de la capellania del canonge Gilabert. Ho juraven per les seues ànimes, davant Déu i els 4 evangelis, que tocaven amb les mans i ho feien amb plena, total, absoluta i lliure voluntat. Així ho deien Antoni i Domènec Moreno, els priors de les confraries, radicades a la Seu de Lleida: «Actum est hoc Ilerdae die 29.IV. Anno a n. d. 1564».

Ho signaven i juraven els mencionats priors. També l'honorable Miquel Fraxanet, prevere; el magnífic Andreu Biosca, batxiller en dret, i Joan Aranyó, pagès de Lleida, com a testimonis «ad praemissa omnia et singula vocatis rogatis specialiter et assumptus».

EL DEGÀ I EL CAPÍTOL ACCEPTEN

Mancava aquest punt fonamental perquè la institució de la capellania volguda pel canonge Miquel de Gilabert tingués sa completa realització. Que no es quedés tan sols en la teoria o en la voluntat; sinó que fes el pas a la realitat.

Per això el 30 d'agost de 1565, a súplica i petició dels venerables priors de les esmentades confraries, Antoni Moreno i Domènec Moreno, marmessors de la marmessoria del canonge Gilabert, *quondam*; l'il.lustre i molt reverend Francesc Jover, ocupant i actuant ell i en nom del degà, essent el canonge més antic de l'església de Lleida; Onofre de Merles; Gironi Baltellà; Joan de Castellvell; Bernard Salva; Pere Gràcia; Pere Margalef; Pere Suelves; Rafael de Remolins; Bartomeu Serret, tots canonges lleidatans, convocats i congregats en la sala capitular «more solito», van tenir Capítol per a tractar de la capellania exposada, prevenint les protestes i limitacions infrascriptes.

Comptant amb elles van acceptar la fundació i institució de la re-

ferida capellania i de la llàntia, concedint al prevere que obtingués el benefici fundacional i als seus successors, el setial al cor, vora el del degà, immediatament després del que ocupava el capellà del Comte de Barcelona, i que tingués les distribucions doblades a aquelles que rebien els membres del capítol catedral.

També que pogués revestir-se amb les pells grises que a l'hivern portaven els canonges i no vestir les «almucies cericeas de carmesi in estate»; sinó la mateixa almúcia amb què es revestien els beneficiats del comte de Barcelona i el dels Montcada i els doctors beneficiats de la catedral lleidatana.

De tot l'acordat se'n faria acta notarial en la pròpia sala capitolar, essent-hi presents l'infrascripte notari i els venerables Antoni Alsamora i Gabriel Montroig, preveres, i el nunci del capítol, com a testimonis «ad praemissa omnia et singula vocatis et rogatis specialiter et assumptis».

—«Ita approbo ego Anthonius Flor, notarius infrascriptus manu propria».

Addenda

Sigui conegut per tothom que, jo, Onofre Moliner, canonge de Lleida, vicari general i oficial «in spiritualibus et temporalibus» del bisbe de Lleida, Antoni Agustín, «in remotis agentis», atenent els venerables Antoni Moreno i Domènec Moreno, beneficiats de les confraries de Sant Salvador i de Santa Maria la Vella, en els claustres de la catedral, priors i com a priors d'elles i executors del testament de Miquel de Gilabert, com constava del seu últim testament, fet a Lleida en mans del venerable Onofre Baramon, el 16.VIII.1551, a glòria i honor de Nostre Senyor Jesucrist i de la Verge Maria, sa Mare, in seguint la voluntat del testador en tot l'exosat en una clàusula afegida, que començava amb «La qual Capellania»...» i acabava amb «ses consciències», junt amb altres disposicions que guardava Antoni Flor, des del 29.IV.1574, quedaven acceptades documentalment i «nostram interponimus auctoritatem pariter et decretum in quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum praesentes litteras, sive hoc publicum instrumentum fieri et per nos publicum coram nobis scriba infrascriptum subscribi et publicare mandavimus sigillique dicti domini Ilerden episcopi, Jussimus et fessimus...

Datum Ilerdae die 5.IX.1575...». Hi foren presents els testimonis Antoni Alsamora, prevere, i el notari Francesc Bergadà, «pro testibus ad praemissa vocatis specialiter et assumptis».

Aquest decret, escrit pel notari públic de Lleida Joan Baptista Mullola, escrivà de la cúria, vicariat i oficialat eclesiàstic, en nom del notari major Francesc Calaf, en aquells dies malalt, «in publicam formam redigi et scribi per alium feci et ...»

Et cum sigilli dicti Reverendissimi domini Episcopi impraesione rogatus et requisitus clausi.

Vicarius generalis praedictus.

Onofre Moliner».

UN HEREU DELS GILABERT

Miquel de Gilabert nasqué a Tamarit de Llitera (0).

Per renúncia del seu oncle Isidor de Gilabert, canonge de la catedral de Lleida, fou nomenat canonge, mitjançant butlla del Papa, Alexandre VII, datada a Roma, «apud Sanctam Mariam Maiorem» el 12 de maig de 1657.

Per efectuar els tràmits legals abans de prendre possessió del canonicat, Miquel de Gilabert nomenà apoderat seu el prevere Joan Baptista Sala. Aquest presentà el transumpte de la butlla papal al vicari general del bisbe Miquel Escartín, de l'orde del Císter —1656-1674— Francesc Isern. Isern vivia al carreró que hi havia entre la plaça de la Cadena i la Costa del Jan. El procurador Sala la va presentar el 13 d'octubre de 1657.

I «Pro verificatione litterarum Apostolicarum» hi adjuntà el mateix dia els dubtes següents, que feien referència a la dispensa d'irregularitat en què hagués pogut incórrer Miquel de Gilabert.

Els «dubia» o demanda de precisions deien així:

1.- Primo ponit que lo SSm. Pare Alexandro 7 a dispensat en la irregularitat que contragué Dn. Miquel de Gilabert per averse ordenat canonicament de Corona sens tenir dispensatio, com conste del transumpto de dites lletres apostoliques, ques produeixen ut inserant. y es ver.

2.- Ponit que així mateix en dites lletres apostòliques a fet gràcia al dit Dn. Miquel de Gilabert novament del Canonicat y Prebenda vacant en la dita Cathedral, per la libera resignació que de ells a fet Dn. Isidro de Gilabert in manu SS.mi conste en dites letres y es ver.

3.- Ponit que lo dit Dn. Miquel de Gilabert es pare legítim y natural del dit Dn. Isidoro de Gilabert y per tal es publicament tingut y reputat y es ver.

4.- Ponit que Dn. Isidoro de Gilabert pot viure comodament de altra hacienda sens lo canonicat y prebenda sobredits y es ver.

5.- Ponit que lo dit Dn. Miquel de Gilabert es clergue abil e idoneo pera obtenir dit Canonicat y Prebenda, de bona fama, vida y costums y honesta conversació, conste de la Cartilla de Corona ques produeix ut insserat. y es ver.

6.- Ponit que los fruits certs dels dits Canonicat y Prebenda no excedeixen la suma de vint y quatre ducats de or de Cambra, segons la comuna estimació, y es ver.

7.- Ponit que lo dit Dn. Miquel de Gilabert no a rebut fruits encara dels dits Canonicat y Prebenda y es ver public y notori.

8.- Ponit que en la dita resignació feta per lo dit Dn. Isidoro de Gilabert no a entrevingut dol, ni simonia ni alguna altra illicita pactio o corruptela, ans be careix de tot vici y es ver, quod offert se iurare.

9.- Ponit que lo dit Dn. Miquel de Gilabert sols es prebendat en virtut de la gracia App.ca de la dita S.ta Yglesia Cathedral de la prnt. Ciutat y es ver.

10.- Ponit que los dits Dn. Miquel de Gilabert y Dn. Isidoro de Gilabert no assisteixen simul en una iglesia ni en aquells resideixen junts y es ver.

11.- Ponit que per lo sobredit y altrament estant dispensat en la irregularitat que contragué y constant del sobredit com constara a y deu V.M. posar en possessió al dit Dn. Miquel de Gilabert dels dit Canonicat y prebenda y fer collació de ells cum omnium iurium et actionum plenitudine en favor del dit Dn. Gilabert (adhibita prius poenitentia salutari pro irregularitate contracta quam humiliter petit) donantli la investidura de aquells y es ver.

12.- Ponit que totes les coses sobredites son verdaderes y es ver.

Quos offert et adverat legitimus procuratur dicto nobilis

Michaelis de Gilabert, qui suam producit potestatem ut inseratur petens inseri et admitti, et ad probandam dilationem consedi sero. off. quae licet.

Altissimus.- J.Sabata (rub)».

Els testimonis citats a declarar van ser: Bartomeu Maranyosa, de 36 anys, beneficiat de la catedral de Lleida. Antoni de Guiu, seglar, de 30 anys. Francesc Pastor, de 26 anys, noble, de Barcelona i habitant a Lleida. Josep Sanou, prevere, de 40 anys, beneficiat de la catedral de Lleida. El secretari del bisbe era Martí Francesc Calvo.

Tots van coincidir en això: era veritat el que es proposava en els dubtes aportats pel procurador Sala. Miquel de Gilabert era apte i idoni per a ser canonge i prebendat de la catedral de Lleida, per renúncia del seu oncle Isidor i de Gilabert.

Que Miquel de Gilabert havia rebut ordes menors ho certificava el bisbe Escartín amb el següent document:

Don Michael de Escartín dei et sanctae apostolicae Sedis gratia episcopus Illerdae Regiusque Conciliarius, etc.

Universis et singulis praesentes litteras inspecturis notum facimus quod anno a nativitate domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto die vero vigesimo primo mensis februarii dominica tertia post epiphaniam Illerdae in sacello palatii nostri episcopalis particulares ordines celebrantes, dilectum nobis in Christo Don Michaelem Gilabert clericum tonsuratum Villae de Tamarite de Litera nostrae dioecesis ratione originis dispensatis interstitiis examinatum et approbatum ad quatuor minores ordines rite et canonice duximus promovendum ac promovimus. In quorum fidem praesens litteras nostro nomine et sigillo munitas ac per infrascriptum nostrum secretarium subscriptas expediri iussimus.

Dat. et actis ut supra.- M. eps. Illerden.- Dni. mei episcopi mandato Martinus Franciscus Calvo Secretarius.

Amb la declaració favorable dels testimonis, el vicari general, Francesc Isern, decretà que Miquel de Gilabert havia de ser tingut com a canonge i, immediatament, ho comunicà al degà i canonges de la catedral.

Un altre Gilabert

Francesc Gilabert fou escriptor i va morir després del 1616. Va ser senyor de les baronies de Tudela de Segre, La Vansa i l'Asentiu. Lleida.

. d'Oriols (Osca).

. Carlà d'Albelda i d'Àger.

. Capità mestre de camp i gentilhome de la Reial Boca.

. Va escriure: *Relaciones de lo sucedido en Aragón antes y en el tránsito de Antonio Pérez y sucesos subsiguientes después del año 1591.*

Discursos sobre la calidad del Principado de Cataluña, inclinación de sus habitantes y Gobierno. Lérida, 1616.

Agricultura práctica. Barcelona, 1621.

(De *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*, t. XXVI, Madrid, Espasa-Calpe, 1958)

El llinatge dels Gelabert

El llinatge dels Gelabert o Gilabert, com es llegeix en alguns documents antics, tenia casa i heràldica a Lleida i Tortosa; i a Ciutat de Mallorca, des de la conquesta de Jaume I. A Ramon Gilabert, bon punt acabada la conquesta de les Illes, se li va donar el mas de Castobeyó, a Montuïri. Al mateix Ramon Gilabert o Gelabert se li va donar el molí d'Alaró, com a reconeixement reial. Ferran Gilabert, no sabem si germà de Ramon, però sí de la mateixa família, assistí a la conquesta de Mallorca i el Rei li atorgà una gran hisenda, a tocar de la Ciutat.

A la vila de Sineu, uns altres Gelabert, provinents de Catalunya, van hisendar-se al predi de Llorac (Conca de Barberà); que anys després es van vendre als Antich. D'aquesta casa de Sineu procedeix en Pere Onofre Gelabert, lletrat del segle XVI, que va ser designat regent de la Reial Audiència de València.

L'escut dels Gelabert té totes les característiques de la primera heràldica catalana, hisendada al Pirineu, però manca documentació per a poder aprofundir en els segles. Les armes dels Gelabert de Catalunya són: d'or, amb una àguila coronada, de sable (negre).

Un cop hisendats a Mallorca van mantenir, lògicament, el mateix escut, però per diferenciar-se de la hisenda catalana, el camp de l'escut el van posar d'argent i l'àguila d'atzur (blau).

(De «Catalunya comtal». Barcelona, any 1, núm.11, tardor 1982, p. 2)